

Upptäck naturen i Sollentuna

Sollentuna Naturskyddsförening

Sollentuna kommun

Upptäck naturen i Sollentuna

Förslag på natursköna platser i kommunen som är värda ett besök:

1. Rotebro skans
2. Sollentunaholm
3. Mellan Bög och Väsby
4. Myrberget och Törnskogsmossen
5. Kolartorp i Rösjöskogen
6. Mjölkkällarberget vid Edsvik
7. Bergendal och Sjöbergs fornborg
8. Fornlämningar kring Edsviksvägen
9. Tegelhagen, Kasby och Rådan

1

Rotebro skans

Torrbacke på södra sluttningen av Rotebro skans

Rotebro skans är en av de få oexploaterade delarna av Stockholmsåsen i Sollentuna. Åskullen höjer sig brant mer än 30 meter över omgivande terräng. Området är vackert och har en intressant historia, geologi och växtlighet. Rotebro skans nås bäst från Staffans väg och Rotsundaskolan eller från koloniområdet vid Edsån i söder.

Vegetationen består huvudsakligen av tallskog. Tallarna är gamla och vridna, formade av den magra miljön och det utsatta läget. I sluttningarna mot söder finns en mycket fin torrbacksflora med stora mängder backsippa och fältmalört men även flentimotej, timjan och backglim. Här förekommer också den mycket ovanliga svampen liten diskroksvamp.

På kullen finns resterna av en förskansning som möjligen är från järnåldern och som omnämns under medeltiden.

Söder om Rotebro skans rinner Edsån från Norrviken till Edssjön. Under våren är det en stor naturupplevelse att se fisken asp leka i det strömmande vattnet där Staffans väg korsar ån.

Backsippa

Edsån vid Staffans väg

2

Sollentunaholm

Mindre hackspett

Sollentunaholm är ett uppskattat naturområde genom det vackra läget med närhet till vatten och stora ädellövträd. Flera promenadvägar leder fram till Sollentunaholm. Stigarna i området passerar utsiktsplatser vid sjön, runstenen, genom öppnare gläntor och tätare lundar. På våren täcker olika vårblommor marken under de stora lövträden och näktergalens sång ljuder intensivt. Den mindre hackspetten tycker om den lummiga miljön där den letar insekter i lövträdens döda grenar.

Den engelska parken, som fortfarande idag sätter prägel på området, anlades någon gång i slutet av 1700-talet eller i början av 1800-talet. Parken har sedan under en lång tid vuxit sig tätare och en ädellövskog täcker nu större delen av området. Delar av Sollentunaholm återfår genom skötselinsatser en mer parklik karaktär.

De vanligaste träden är alm, lönn och ask. Men här finns även lind, bok och äldre ekar samt ett antal olika parkträd. Många träd är

Stora lövträd och närheten till vatten präglar området

gamla och området är rikt på död ved, både stående träd och fallna stammar. Genom den stora mängden död ved av olika träslag är Sollentunaholm ett av kommunens mest värdefulla områden för vedlevande småkryp. Här finns också en mycket speciell svampflora med en av länets få växtplatser för den sällsynta svampen härig jordstjärna. Vid infarten till Sollentunaholm ligger ett av kommunens finaste alkärr.

Sollentunaholms gård finns omtalad första gången 1640. Den nuvarande byggnaden uppfördes 1902 som direktörsvilla till Jästfabriken. Runstenen som står vid Sollentunaholm hittades 1870 cirka två kilometer väster om Sollentunaholm, 1922 restes den på sin nuvarande plats. Inskriften är från 1000-talet e.Kr och lyder "Sven och Kättilmund och Ärinmund de läto resa denna sten efter Tidkume, sin fader".

Runsten

3

Mellan Bög och Väsby

Historiskt åkerbruk

Floras Trädgård vid Väsby gård visar växter som har funnits i människans närhet under olika tider.

Mellan Bög och Väsby kan man följa året i det gamla odlingslandskapet och uppleva en levande landsbygd i storstadens närhet. Varje år arrangeras aktiviteter och visningar i det historiska landskapet.

Åkerklätt

Mellan **Bögs gård** och **Väsby gård** i Sollentuna är odlingslandskapet historia väl bevarad. Här har jordbruket präglat landskapet från bronsålder fram till idag. Området nås via cykel- och promenadvägar från Viby, Norrviken och Häggvik. Med bil tar man Knistavägen och Norra Kolonnvägen fram till parkeringen nedanför Bögs gård.

Skötseln av området mellan Bög och Väsby är inriktat på att återskapa och bruka det landskap som har formats av åkerbruk, lie och mule. Här bedrivs med lieslätter och på en åker som förr brukats i tvåsåde har åkerbruket återupptagits med gamla metoder och hästdragna redskap. Får, kor och hästar håller betesmarkerna kring gårdarna välhåvade. Flera träd i odlingslandskapet hamlas, för att som förr ge lövfoder till gårdens djur. Jordbrukets gamla byggnader är viktiga delar i helhetsbilden i kulturlandskapet. I bondeskogen vid Väsby gamla byplats formas skogen som förr av bondens mångbruk. Markerna kring Väsby båtsmanstorp har åter röjts fram ur skogen och torparens åker och äng brukas med gamla metoder.

Floras trädgård

4

Myrberget och Törnskogsmossen

Utsikt från Myrberget

Myrberget och Törnskogsmossen har prägel av vildmark och storskog, då området visar få spår av människans markanvändning.

Myrberget är ett av de högsta bergen i Törnskogen. Här har man en fin utsikt över omgivande skog. Liknande hållmarker breder ut sig på flera högre områden i Törnskogen, det högsta berget är Törnberget 71 m ö h. Havsörn, korp och fiskgjuse kan ses kretsa över skogarna, en naturupplevelse som förstärker vildmarkskänslan.

Flera stigar leder in i Törnskogen från Vaxmora och Törnskogens bostadsområden. Törnskogsmossen nås lätt från stigen norr om Gustavsbergsleden. Mossens vegetation

för tankarna till Norrland. Skvattram, odon och hjortron breder ut sig över den plana mosseytan som täcks av en gles tallskog. I den blöta och näringsfattiga miljön är det tallar som klarar sig bäst. Törnskogsmossen är den enda större mossen i kommunen.

Sjön **Snuggan** tar emot det näringsfattiga vattnet som kommer från Törnskogsmossen och omgivande hållmarker vilket ger sjön ett naturligt lågt pH-värde. Snuggan är kommunens enda näringsfattiga sjö. Sjön kantas av flytande gungflyn, en vegetationstyp som i kommunen endast finns här. Naturen runt sjön är känslig med ovanliga växter som sileshår, vitag och dystarr.

Snuggan

Havsörn

5

Kolartorp i Rösjöskogen

Blommande blåbär

Kolartorp låg vid de öppna markerna mitt för **Rösjöns** västra sida. Torpplatsen och Rösjöskogen nås lätt från Edsberg och Kärrdal. Det är ett öppet, tilltalande kulturlandskap kring torpplatsen som möter besökaren idag. På de gamla åkerholmarna finns en artrik betesmarksflora och en variation av buskar som är värdefulla för djurlivet. Det gamla torpets åkrar är idag gräsbevuxna. De slås varje sommar för att de ska hållas öppna och kunna användas för olika aktiviteter.

Området är ett omtyckt utflyktsmål och flera lättframkomliga promenadstråk och motions-spår går förbi torpplatsen. Roslagsleden passerar också här om du vill ge dig ut på

Variationsrikt skogsbryn vid den gamla torpplatsen

längre vandringar. Det finns även mindre stigar för den som söker nära kontakt med naturen. Flera av stigarna går utmed Rösjöns strand. Vid sjöns södra del finns camping och badplats.

I skogarna runt torpplatsen finns mycket att upptäcka. Här kan du ströva i gles och ljus hållmarkstallskog med gamla vridna tallar, plocka blåbär i frodig blåbärsgranskog, passera förbi vattenfyllda kärr eller gå genom lummiga lundområden vid Rösjöns norra ände.

Torpet är känt från 1687 och den sista torparen lämnade torpet 1910. Hans efterträdare blev arrendator av Kolartorp. Torpet brann ner under 1990-talet.

Rösjön

6

Mjölkkällarberget vid Edsvik

Utsikt mot Edsviken

Utsikten från **Mjölkkällarberget** söder om Edsvik är mycket vacker. Den kulturhistoriska atmosfären med de gamla ekonomibyggnaderna, det välhävdade landskapet samt branten ned mot Edsviken förstärker upplevelsen.

Områdets stora naturvärden ligger i den syd-exponerade branten med sin speciella flora. Här växer bland annat gaffelbräken, mörkt kungsljus och äppelros. De artrika torrängsmarkerna som finns på några ställen runt Mjölkkällaren har också höga naturvärden. Här finns en av kommunens få växtplatser av backtrift.

Sedan vikingatiden har området längst in i Edsviken varit en viktig trafikknut. En segelled från Edsviken genom sjön Norrviken och

vidare norrut mynnade i Mälaren. Vid näset som skiljer Edsviken och Norrviken anslöt vägar från Rotebro, Fresta, Vallentuna och Täby. Detta fick till följd att en handelsplats etablerades här.

Under 1600-talet skapades **Edsbergs säteri** som kom att dominera Sollentuna under lång tid. Sedan säteribildningen 1647 har Edsberg, tillsammans med Sollentunaholm, varit Sollentunas största och mest betydelsefulla gård.

Vid Edsbergs slott finns en park med intressant parkhistoria, gamla fina parkträd och vackra blomplanteringar.

Byggnaderna vid Edsvik har ett varierat kulturutbud

Backtrift

7

Bergendal och Sjöbergs fornborg

Bokskog vid Bergendal

Bergendal och Sjöbergs fornborg ligger öster om Edsviken. Bergendalsområdet nås från Landsnoravägen och fornborgen från Borgvägen.

Kulturlandskapet vid Bergendal är varierat. Lundvegetationen med ek och hassel är en av de mest artrika i kommunen. Här finns även mindre områden med bokskog. I ängspartierna finns en artrik betesmarksflora. Bergsbranten intill Borgvägen öster om Bergendals gård är en klassisk mosslokal i Stockholmstrakten.

Sjöbergs fornborg ligger vid Edsvikens östra strand, alldeles vid gränsen mot Danderyd. Borgen ligger på ett berg som tydligt skiljer sig från omgivningens terräng. Det finns två ingångar till borgen, en i nordost och en i

sydost. Från borgen har man en vacker utsikt över Edsviken. Fornborgsområdet har en artrik, torr gräsvegetation och en gles skog av tall och björk. I slutningen mot öster växer en tätare lövskog.

Borgen undersöktes på 1980-talet av arkeologer. De hittade spår efter bosättningar, äldre än själva fornborgen och borgmuren. Muren daterades till folkvandringstid ca 400 - 550 e Kr medan bosättningsspåren och kulturlagren visade sig vara från yngre bronsålder, ca 800 - 500 f Kr, till äldre järnålder ca 500 f Kr - 500 e Kr. Arkeologerna tolkar de olika dateringarna som att fornborgen används på olika sätt. Till en början enbart som boplats för att längre fram varit en plats dit man tagit sin tillflykt vid fara.

Styvmorsviol

En av entréerna till Sjöbergs fornborg

8

Fornlämningar kring Edsviksvägen

Gravfält i Engelska parken

Kring **Edsviksvägen** finns flera fornlämningsområden som har lämnats obebyggda där övrig mark idag utgörs av villatomter. Fornlämningsområdena har lite olika karaktär och är viktiga naturområden för boende i Edsviken och Helenelund. Informationsskyltar på plats berättar mer om fornlämningarna.

Det största fornlämningsområdet är skogen på **Kummelbyåsen** mellan Kummelbyvägen och Edsviksvägen. På åskränet och sluttning ned mot nordväst finns flera gravar från järnåldern. I sluttningarna finns mindre partier med tätare granskog. Skogsområdet nyttjas flitigt av barn som här mitt bland villatomterna kan hitta en spännande skog att leka i.

Granskog Kummelbyåsen

Järnåldersgrav på gravfältet Kummelbyåsen

Engelska parken är ett gravfält norr om Edsviksvägen med cirka 150 järnåldersgravar av flera olika slag. Gräs och örter på gravfältet slås varje år vilket gör att gravarna syns tydligt. Slåttern gör också att många olika torrängsväxter blommar här, t ex kattfot, johannesört, brudbröd och blåsuga.

Vid **Barrvägen** finns ett mindre fornlämningsområde med variationsrik vegetation. Längre upp på Barrvägen mitt för Skansvägen finns en lite större tallbevuxen höjd med en järnåldersgrav. Gravfältet vid **Drotsvägen** kännetecknas av flera stora och högvuxna granar, tallar och björkar. Vid **Harvägen** finns ett ek- och hasseldominerat område med några järnåldersgravar.

Blåsuga

9

Tegelhagen, Kasby
och Rådan

Rådjursbock

Öster om **Tegelhagen** ned mot Edsviken finns det enda större sammanhängande naturområdet i södra delen av Sollentuna. Området kan nås från Edsviksvägen, Tegelhagen och Silverdal. Naturen är kulturlandskap och utgörs av skogar omväxlande med öppna marker och fina strandpartier.

Kring gårdsmiljöerna vid **Tegelhagens gård**, **Kasbytorp** och **Rådan** finns många gamla lövträd. I resterna av den gamla parken vid Tegelhagens gård växer flera ovanliga växter som vitfryle, parkgröe och vitrapunkel. Ängarna nedanför Tegelhagens gård slås varje år.

Skogarna är främst äldre barrblandskogar men längs Edsvikens strand växer lövdominerad strandskog. Det finns också några partier med lundartad ädellövskog med värdefull flora och fauna. I ett lövskogsparti ned mot Edsviken finns flera mycket stora flyttblock. På höjden mellan Kasby och Rådan finns en fin hållmarkstallskog med granskog i slutningarna nedanför.

Tegelhagsområdet är mycket välbesökt och genomkorsas av ett väl utvecklat stignät. Utmed Edsviken finns en anlagd strandpromenad som slingrar sig fram genom olika naturtyper utmed stranden. Vid Drakön kan man ta sig ut på den lilla åsen som ligger som en liten höjdrygg en bit ut i Edsviken. Söderut passerar strandpromenaden Rådan för att sedan fortsätta in i Nationalstadsparken, först genom Polishögskolans område och sedan vidare förbi Ulriksdals slott.

Vid lämpliga isförhållanden plogas en sjöisbana på Edsviken. En rundslinga för skridskoåkning plogas också på Norrviken.

Strandpromenad vid Edsviken

Upptäck naturen där du bor!

Människor mår bra av att vistas i natur och att ha grönska nära sig. Forskning har visat att det sänker blodtrycket, minskar stress och förbättrar barns motorik och koncentration. Stadens grönområden är också viktiga eftersom de genererar ekosystemtjänster. Bland annat dämpar dessa buller, fångar upp farliga partiklar ur luften och minskar avrinningen av förorenat dagvatten.

Vi vill inspirera till naturupplevelser i området där du bor. De finns, närmare och lättillgängligare än man kanske tror. "Upptäck naturen i Sollentuna" ingår i ett projekt inom Sollentuna Naturskyddsförening, Sollentuna kommun, Naturskyddsföreningen i Stockholms län och Länsförsäkringar Stockholm, med syftet att informera om skyddsvärd natur i närheten av länets tätorter.

Naturskyddsföreningen är landets största natur- och miljöorganisation. Omsorgen om miljön är vår drivkraft och vårt mål är ett hållbart samhälle. Bli medlem! Ring 08-702 65 77 eller gå in på www.naturskyddsforeningen.se

SOLLENTUNA
KOMMUN

